

Is snijmaïs of voergraanteelt aantrekkelijk naast grasklaver?

Deel II van een tweeluik over krachtvoer

In de vorige Ekoland is een aantal berekeningen gepresenteerd waaruit naar voren komt dat het bedrijfseconomisch aantrekkelijk is om flinke hoeveelheden krachtvoer te voeren, bij de huidige prijzen voor krachtvoer en bij gemiddelde kosten voor grond en gebouwen. Dit resulteert wel in het gebruik van veel krachtvoergrondstoffen vanuit het buitenland waardoor de biologische veehouderij als weinig onderscheidend meer kan worden gezien van een “nette” gangbare melkproductie. Wat gebeurt er nu indien een veehouder om deze of andere redenen alle voer zelf (of door hun koppelpartner) wil produceren? Is het dan nog steeds interessant om veel graan te voeren? En hoe ligt dit voor snijmaïs?

Voor de beantwoording van deze vragen is gebruik gemaakt van dezelfde dierproductiegegevens als in de vorige Ekoland en teeltgegevens zoals vermeld in tabel 1. Uit de berekeningen blijkt dat de melkproductie per hectare niet noemenswaardig stijgt indien eigen graan wordt gegeven (figuur 1): de melkproductie per koe stijgt wel sterk (van minder dan 5000 tot 6900 kg/koe bij 30% graan) maar omdat er met graan minder voer per hectare wordt geproduceerd en dus minder koeien per hectare kunnen worden gehouden, stijgt de melkproductie per hectare vrijwel niet. Veel boeren zullen opmerken dat hier (voor het gemak) geen rekening is gehouden met de snede grasklaver die in het najaar na de graanteelt nog gewonnen kan worden, wat de eigen graanteelt in een iets positiever daglicht zou stellen. Daar staat tegenover dan de veronderstelde opbrengst (bijna 6000 kVEM/ha) behoorlijk hoog is.

In figuur 1 is ook te zien dat met snijmaïs de melkproductie per hectare wel duidelijk stijgt, van ruim 8500 kg

bij alleen grasklaver tot ruim 10.000 kg bij 25% maïs. In tegenstelling tot bij aangekocht krachtvoer is dit niet door het gebruik van externe hectares maar vooral doordat de productie per hectare van snijmaïs hoog is. Hierbij is overigens geen rekening gehouden met vogelvraat, wat een flinke opbrengstderving (of extra kosten) met zich mee kan brengen.

Tabel 1: Teelt- en opslagkosten van verschillende voerders

	Netto opbrengst per ha (kVEM)	Kosten per ha (€)
grasklaver	7980	546 ¹⁾
geplet graan	5955	705
snijmaïs	12000	1118
grasbrok	8350	1500

¹⁾ Inclusief eens in de 11 jaar graslandvernieuwing, exclusief beweidingkosten

Met meer graan stijgen de totale voerkosten

Bij een stijgend aandeel eigen graanteelt zullen de totale voerkosten stijgen (zie figuur 2), aangezien de extra teelt- en opslagkosten niet gecompenseerd worden door lagere grondlasten (als gevolg van hogere producties per hectare). De snelle stijging

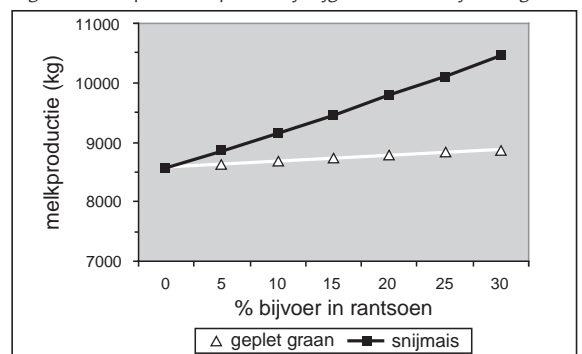
van de voerkosten vanaf 10% graan is vooral een gevolg van de toegenomen grondbewerkingskosten, omdat niet alleen graan maar daarna ook weer eenzelfde hoeveelheid grasland opnieuw moet worden ingezaaid. Ook is er voor graan meer opslag nodig omdat het slechts op één moment in het jaar geoogst wordt, terwijl voor grasklaver alleen opslag nodig is voor het winterseizoen. Met snijmaïs dalen de totale voerkosten wel (met bijna 1 cent per kg melk), doordat de grondlasten sterker dalen dan dat de grondbewerkings- en opslagkosten toenemen.

Eigen graanteelt: geen hogere melkproductie per hectare

Met snijmaïs dalen de kosten voor melkproductie

Omdat de productie per dier enorm verandert met een stijgend aandeel graan en er naast voerkosten ook diergebonden kosten zijn, is ook de situatie bekeken waarbij huisvestingskosten van € 240 per dier zijn meegerekend. We zien in figuur 3 dat de kosten per kg melk dan gelijk blijven (geplet graan) of dalen (snijmaïs). Dit bedrijfseconomisch voordeel van eigen snijmaïs voeren is groter dan van

Figuur 1. Melkproductie per ha bij stijgend aandeel bijvoeding

krachtvoer en onafhankelijk van de grondlasten. Lang niet elke veehouder echter kan dit gewas goed telen: vooral vogelschade en onkruidproblemen zorgen ervoor dat velen er vanaf zien terwijl in Noord-Nederland een opbrengst van 11 ton in plaats van de veronderstelde 13 ton per hectare al mooi is. Maar ook bij een dergelijke productie blijft snijmaïs interessant terwijl onkruidproblemen in de vruchtwisseling oplosbaar zijn. De ontsnappingsroute om de koppel-partner snijmaïs te laten telen is nauwelijks reëel: snijmaïs is voor biologische akkerbouwers een “duur” gewas omdat de bodemstructuur eronder lijdt en dus moet het fors betaald worden. Uitzondering is maïs van ‘omschakelpercelen’, omdat daar geen alternatieve biologische afzet voor is.

Grasbrok

Op eenzelfde manier kan berekend worden dat het maken van grasbrok weinig interessant is indien het gras ook ingekuuld had kunnen worden. Alleen als er door het maken van grasbrok extra gras kan worden geoogst van een hectare dalen de kosten per kg melk duidelijk. Dit gaat wel ten koste van veel energie voor het drogen en van veel Europees subsidiegeld. Eigen voergraan verbouwen lijkt zelden voordeliger dan melkproductie op puur grasklaver (figuur 3). Toch zal enig graan voor veel veehouders nodig blijven, vooral om de nieuwmelkse koeien gezond te houden. Maar op langere termijn kan bij eigen voerteelt beter gefokt worden richting soberder

“Op langere termijn kan bij eigen voerteelt beter gefokt worden richting soberder koeien”

koeien. Belangrijkste reden voor veehouders om toch graanteelt te overwegen is dat graan zo mooi past in een strategie gericht op een beste grasland-productie en daar is voor melkveehouders toch verreweg het meest mee te verdienen: graan laat een mooie bodemstructuur na en de oogst, begin augustus, is vroeg genoeg om grasklaver een perfecte start te geven.

Bouwplan

Hiermee komt het economisch en teelttechnisch mooiste bouwplan voor veel pure melkveehouders op geschikte grondsoorten uit op 1 jaar snijmaïs, 1 jaar graan en 3-6 jaar grasklaver:

- de teelten passen precies in elkaar,
- in snijmaïs en graan kan ridderzuring worden teruggezet en krijgen bodemgebonden ziektes van grasklaver minder kans,
- snijmaïs en graan kunnen de door de klaver gebonden stikstof goed benutten, enzovoort.

Indien de zaadkosten (biologisch klaverzaad kan weleens heel duur worden) en/of de loonwerkkosten voor graan en snijmaïs hoger worden dan hierboven aangenomen, dan neemt het gewenste aantal jaren grasklaver toe.

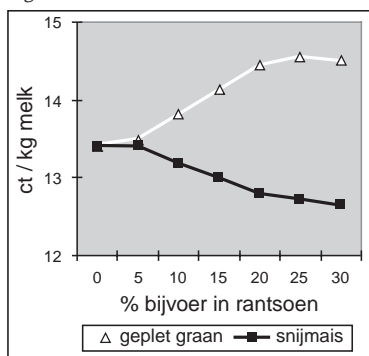
KLAVERSLAG EN KOPPELBEDRIJVEN

In de projecten ‘Klaverslag’ en ‘Koppelbedrijven’ is in verschillende regio’s onderzoek gedaan samen met vele biologische boeren, hoofdzakelijk gefinancierd door Rabobank en LNV. De Koppelbedrijven-projecten worden daarnaast gesteund door de Stuurgroep Landbouw Innovatie Noord-Brabant en de provincies Zeeland, Flevoland en Noord-Holland.

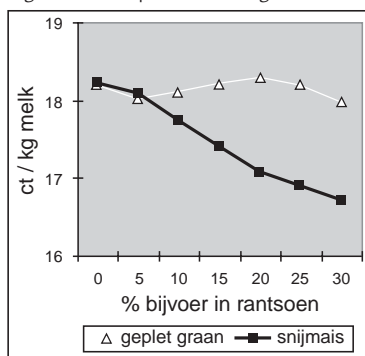
Reizende kolenkraam?

Voor gemengde bedrijven en indien de kringlopen echt sluiten (en mest in de biologische landbouw een hoge waarde krijgt) is het in stand houden van een goede bodemvruchtbaarheid voor de productie van baktarwe, aardappels of ander voedsel van groot belang. De effecten van een verschillend voederrantsoen op de mestproductie zijn echter niet groot en voor een groot deel schijn. Belangrijker dan de mestproductie is dat bij een afnemend areaal grasklaver de stikstofbinding per kg melk daalt (zie figuur 4). Pure melkveehouders zullen dit (nu) misschien minder relevant vinden, omdat ze niet zitten te springen om extra N in het gras. Maar hierdoor heeft het veehouderijbedrijf uiteindelijk wel (veel) minder N over om de akkerbouwproductie te ondersteunen: bij hogere aandelen snijmaïs of voergraan heeft de veehouderij alle stikstof in de mest zelf nodig. Bij weinig snijmaïs of voergraan kan daarentegen mest worden afgezet naar een akkerbouwer. Een mooiere optie is om enkele akkerbouwmatige teelten in het bouwplan van een melkveehouderij in te passen. Zo zou na het scheuren van grasklaver eerst een N-behoefstig akkerbouwgewas zoals kool goed te telen zijn, in plaats van snijmaïs. Ook kan bij redelijke arealen geschikte grond ingezet worden op baktarwe of brouwergerst in plaats van voergraan. In een aantal gevallen zijn dan wel nieuwe samenwerkingsvormen noodzakelijk (zoals een “reizende kolenkraam”), om zo extra kennis en middelen te benutten. ■

Figuur 2. Totale voerkosten

Figuur 3. Voer- plus huisvestingskosten

Figuur 4. N-binding per kg melk bij toenemend aandeel snijmaïs

